

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Datum: 20. 2. 2013

Projekt: Využití ICT techniky především v uměleckém vzdělávání

Registrační číslo: CZ.1.07/1.5.00/34.1013

Číslo DUM: VY_32_INOVACE_328

Škola: Akademie - VOŠ, Gymn. a SOŠUP Světlá nad Sázavou

Jméno autora: Ing. Renata Točíková

Název sady: ZSV - Základy politologie pro 3. ročník čtyřletého gymnázia

Název práce: Demokratický právní stát (pracovní list)

Předmět: Základy společenských věd

Ročník: třetí

Studijní obor: 79 – 41 – K / 41 Gymnázium

Časová dotace: 20 min

Vzdělávací cíl: Žák uvede znaky demokratického právního státu, objasní rozdíly mezi demokracií a totalitou.

Pomůcky: pracovní list, psací potřeby, notebook

Poznámka: Tento materiál je součástí sady ZSV - Základy politologie pro 3. ročník čtyřletého gymnázia. Je zpracován podle ŠVP pro gymnaziální vzdělávání, zahrnuje učivo demokratický právní stát.

Inovace: Posílení mezipředmětových vztahů, využití multimediální techniky, využití ICT.

Demokratický právní stát – pracovní list

1. Vysvětlete tyto pojmy.

a) demokracie

b) přímá demokracie

c) zastupitelská demokracie

d) totalita

e) referendum

2. Kdy se konalo v České republice celostátní referendum? Jaký byl důsledek tohoto referenda pro Českou republiku? Jaká pozitiva a negativa spatřujete v této události, své názory odůvodněte.

3. Vysvětlete principy a hodnoty demokracie.

a) participace občanů na politickém dění

b) princip dělby moci a kontroly moci v České republice

c) pluralita politických stran v České republice

d) transparentnost v České republice

4. Vyjádřete své názory k událostem a principům totalitního Československa.

a) vývoj v Československu v 50. letech 20. století, vykonstruované politické soudní procesy

5. Na vynechaná místa doplňte správné údaje.

Václav Havel patřil mezi první signatáře Charty.....Jeden ze tří prvních mluvčích, profesor Jan.....se stal první obětí represí komunistického režimu vůči signatářům Charty.....Řada signatářů se výrazně zapojila do politického života po Sametové revoluci, která se uskutečnila.....

Charta.....byla neformální československá občanská iniciativa, která kritizovala státní moc za nedodržování.....a.....práv, k jejichž dodržování se ČSSR zavázala při podpisu..... v Helsinkách v roce 1975.

6. K jednotlivým státům doplňte, zda se jedná o státy demokratické nebo nedemokratické. Svůj názor zdůvodněte.

a) Korejská lidově demokratická republika

b) Běloruská republika

c) Spojené státy americké

Metodický pokyn:

- čas k vypracování pracovního listu mají žáci stanoven na 20 minut
- učitel rozdává žákům pracovní listy v podobě tištěné, nebo v podobě elektronické
- učitel oznámí pravidla práce s pracovním listem
- žáci pracují individuálně
- při vypracování úkolů mohou žáci používat notebook, který je napojen na internet
- učitel průběžně kontroluje žáky při práci
- po skončení časového limitu učitel vyzve žáky, aby vyvolaní žáci prezentovali své názory
- pracovní listy slouží k průběžnému opakování probraného učiva, k upevňování vědomostí a dovedností
- učitel provede shrnutí znalostí a dovedností žáků a vyvodí závěr

Vzorové řešení pracovního listu:

- správné řešení je doplněno jiným typem písma (Arial)

Demokratický právní stát – pracovní list

1. Vysvětlete tyto pojmy.

a) demokracie

- z řeckého demos = lid, kratein = vládnout
- způsob vlády ve státě, kde zdrojem státní moci je lid
- participace občanů na státní moci

b) přímá demokracie

- státní zřízení založené na bezprostřední účasti občanů na politickém rozhodování
- uplatňuje se například formou referenda

c) zastupitelská demokracie

- forma vlády, kdy si občané volí své zástupce do orgánů státní moci (občané si například volí poslance, senátory, prezidenta republiky, zastupitele do krajů a obcí)

d) totalita

- politický nedemokratický politický režim zasahující do všech oblastí života společnosti
- občané jsou podřízeni státu, vynucovaná ideologie státem, centrálně plánované hospodářství, vládnoucí politická strana, potlačování lidských práv a svobod, společnost je kontrolována tajnou policií, cenzura, hromadné sdělovací prostředky řízeny a kontrolovány státem, mimosoudní perzekuce, ohrožena nezávislost soudů
- v současnosti totalitní režim uplatňuje Severní Korea

e) referendum

- všelidové hlasování, kdy se občané nebo obyvatelé rozhodují o budoucnosti své země v zákonodárných nebo výkonných otázkách
- na položenou otázku se v referendu odpovídá kladně nebo záporně (ano nebo ne)

2. Kdy se konalo v České republice celostátní referendum? Jaký byl důsledek tohoto referenda pro Českou republiku? Jaká pozitiva a negativa spatřujete v této události, své názory odůvodněte.

- v roce 2003 občané v referendu vyjádřili souhlas k přistoupení ČR do EU
- ČR se stala členem EU a přijala závazky vyplývající z členství
- tento úkol je otevřený, žáci zaujmají vlastní stanoviska
- jako příklad uvádím:
 - pozitiva spatřuji ve volném pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu
 - negativa spatřuji v regulaci zemědělské produkce, v přijetí Lisabonské smlouvy

3. Vysvětlete principy a hodnoty demokracie.

a) participace občanů na politickém dění

- občané mají právo volit a být voleni
- občané mohou zakládat politické strany
- občané mohou vstupovat do politických stran
- občané se mohou účastnit referenda
- obyvatelé mohou demonstrovat
- občané mohou sepsat petice
- občané mohou navrhnout kandidáta na prezidenta republiky (50 000 platných podpisů)

b) princip dělby moci a kontroly moci v České republice

- horizontální dělba moci je představována legislativou, exekutivou a justicí
- vertikální dělbu moci představuje vláda, jednotlivá ministerstva, vyšší územně správné celky a nižší územně správné celky
- princip kontroly moci je uplatňován těmito zásadami:
 1. Legislativa kontroluje exekutivu
 2. Exekutiva kontroluje legislativu
 3. Legislativa kontroluje justici
 4. Justice kontroluje legislativu
 5. Justice kontroluje exekutivu
 6. Exekutiva kontroluje justici

c) pluralita politických stran v České republice

- tento úkol je otevřený, žáci uvádějí zastoupení politických stran v Parlamentu podle aktuálních výsledků voleb
- pluralitní systém je prvkem demokracie
- v Parlamentu je zastoupeno více politických stran

d) transparentnost v České republice

- tento úkol je otevřený, žáci zaujmají vlastní stanoviska
- transparentnost ve společnosti představuje právo občana na informace

- jako příklad transparentnosti uvádím: transparentnost státních zakázek, financování politických stran

4. Vyjádřete své názory k událostem a principům totalitního Československa.

a) vývoj v Československu v 50. letech 20. století, vykonstruované politické soudní procesy

- tento úkol je otevřený, žáci uvádějí vlastní stanoviska

- jako příklad uvádím:

- totalitní politický režim

- moc v rukou funkcionářů KSČ opírající se o armádu, bezpečnost, lidové milice

- orientace našeho státu na SSSR

- násilná kolektivizace

- centrálně plánované hospodářství se opíralo o tzv. pětiletky

- vykonstruované politické procesy proti tzv. skrytým třídním nepřítelům a škůdcům: v roce 1949 byl popraven Heliodor Píka, šéf československé vojenské mise za 2. světové války, v roce 1950 byla popravena JUDr. Milada Horáková, národně socialistická poslankyně, v roce 1952 byl popraven Rudolf Slánský, generální tajemník KSČ

5. Na vynechaná místa doplňte správné údaje.

Václav Havel patřil mezi první signatáře Charty 77. Jeden ze tří prvních mluvčích, profesor Jan Patočka se stal první obětí represí komunistického režimu vůči signatářům Charty 77. Řada signatářů se výrazně zapojila do politického života po Sametové revoluci, která se uskutečnila 17. 11. 1989. Charta 77 byla neformální československá občanská iniciativa, která kritizovala státní moc za nedodržování lidských a občanských práv, k jejichž dodržování se ČSSR zavázala při podpisu Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě v Helsinkách v roce 1975.

6. K jednotlivým státům doplňte, zda se jedná o státy demokratické nebo nedemokratické. Svůj názor zdůvodněte.

- tento úkol je otevřený, žáci zaujímají vlastní stanoviska

a) Korejská lidově demokratická republika

- nedemokratický stát

- jako příklad uvádím:

- vládní stranou je Korejská strana práce uplatňující ideologii komunismu

- zaostalé hospodářství země centrálně řízené a kontrolované státem

- v zemi jsou soustavně porušována základní lidská práva a svobody

- Severokorejci nemohou svobodně vycestovat do zahraničí
- podle zprávy Amnesty International jsou vězni deportováni do koncentračních táborů
- hromadné sdělovací prostředky jsou státní a podléhají cenzuře

b) Běloruská republika

- de facto nedemokratický stát
- jako příklad uvádím:
- prezident Lukašenko v zemi vládne neomezeně od poloviny 90. let 20. století
- v zemi je opozice pronásledována a vězněna
- demonstrace proti režimu a zmanipulovaným volbám v roce 2010 byly násilně potlačeny
- stát se silně orientuje na Rusko
- v zemi je uplatňován trest smrti

c) Spojené státy americké

- de facto i de iure demokratický stát
- jako příklad uvádím:
- zastupitelská demokracie je uplatňována prostřednictvím kongresového systému definovaného ústavou
- Ústava Spojených států je nejvyšším zákonným dokumentem právního systému USA a zahrnuje základní práva a svobody podle Listiny práv
- v zemi je uplatňován princip dělby moci: moc zákonodárnou představuje Kongres, který je tvořen Senátem a Sněmovnou reprezentantů, moc výkonnou představuje prezident a vláda, moc soudní představuje nejvyšší soud a federální soudy
- USA jsou zakládajícím členem Organizace spojených národů a mají stálé zastoupení v radě bezpečnosti OSN
- antipatie z celého světa vůči uplatňovaným metodám boje USA s terorismem

Prameny a literatura:

Novák, A.: Problematika autorských práv. Praha, 2009.

Novák, B.: Projekty. Olomouc, 2009.

Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA (www.creativecommons.cz).

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

Všechna neocitovaná autorská díla jsou dílem autora.